

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๑. การขยายพันธุ์พืชแบบอาศัยเพศ	๑
การเพาะเมล็ด	๑
๒. การขยายพันธุ์พืชแบบไม่อาศัยเพศ	๒
การตัดชำกิ่งหรือต้น (Stem Cutting)	๔
การตัดชำใบ (Leaf Cutting)	๖
การตัดชำราก (Root Cutting)	๗
การตัดชำลำต้นและรากพิเศษ (Specialized stem and root Cutting)	๘
๓. บานบุรีเหลือง	๙
ขั้นตอนการตัดชำต้นบานบุรีเหลือง	๑๐
๔. การเพาะเมล็ดต้นทานตะวัน	๑๖

การขยายพันธุ์พืช

๑. การขยายพันธุ์พืชแบบอาศัยเพศ ได้แก่ การใช้เมล็ด

การเพาะเมล็ด เป็นการขยายพันธุ์พืชโดยวิธีการใช้เพศ ซึ่งการขยายพันธุ์ไม้ผลบางชนิดก็จำเป็นต้องใช้วิธีการขยายพันธุ์โดยเมล็ด เช่น มังคุด น้อยหน่า พุทรา เป็นต้น สิ่งจำเป็น

วัสดุเพาะชำ

วัสดุเพาะชำสำหรับการเพาะเมล็ด ต้องสามารถอุ้มความชื้น และระบายน้ำได้ดีพอสมควรไม่จับแน่นเกินไป วัสดุเพาะชำที่นิยมใช้ในการเพาะเมล็ดทั่วไป มีดังนี้

สูตรดินผสมสำหรับเพาะเมล็ดในภาชนะปลูกหรือแปลงเพาะ

สูตร ๑

ดินร่วน ๑ ส่วน

ปุ๋ยอินทรีย์ ๑ ส่วน

ขุยมะพร้าว ๑ ส่วน

ซีเถ้าแกลบ, ทราย ๑ ส่วน

สูตร ๒

ดินร่วน ๑ ส่วน

ปุ๋ยอินทรีย์ ๑ ส่วน

ซีเถ้าแกลบ, ทราย ๑ ส่วน

สูตรดินผสมสำหรับเพาะเมล็ดในกระบะเพาะชำ

ขุยมะพร้าว ๑ ส่วน

ซีเถ้าแกลบ, ทราย ๑ ส่วน

ในกรณีที่น่าซีเถ้าแกลบมาใช้ ควรเป็นซีเถ้าแกลบค้ำบิถ้าเป็นซีเถ้าแกลบใหม่ก่อนใช้ควรรดน้ำเข้า-เย็น อย่างน้อย ๑ เดือน

การเตรียมเมล็ด

ควรเลือกเมล็ดที่มีลักษณะต่อไปนี้

๑. ส่วนประกอบภายในและภายนอกสมบูรณ์ไม่มีการแตกร้าวส่วนภายในยังสดและไม่เหี่ยวแห้งหรือผ่อ
๒. เลือกเมล็ดจากผลแก่จัด
๓. ต้องเป็นเมล็ดที่ไม่ถูกทำลายด้วยโรค และแมลง
๔. เมล็ดต้องมีชีวิตอยู่
๕. เมล็ดต้องพ้นระยะการพักตัว

เมล็ดบางชนิดจะมีการพักตัวเราต้องทำการแก้ไขการพักตัว ของเมล็ดซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น

๑. โดยการตัดปลายเมล็ด เช่น เมล็ดหางนกยูง , มะม่วง , กระท้อน ฯลฯ
๒. โดยการแกะเอาเมล็ดออก เช่น พุทรา , มะม่วง มะกอก ฯลฯ

๓. โดยการล้างน้ำเอาเนื้อหุ้มเมล็ดออก เช่น ลางสาด , ลูก , ลองกอง , กระท้อน ฯลฯ
๔. โดยการแช่เมล็ดในน้ำ เช่น มะม่วงหิมพานต์ , มะละกอ ฯลฯ
๕. โดยการแช่เมล็ดในน้ำอุ่น ๔๐-๔๕ องศาเซลเซียส นาน ๒-๓ ชั่วโมง เช่น น้อยหน่า , หน่อไม้ฝรั่ง ฯลฯ

ก่อนจะนำเมล็ดไปเพาะควรแช่เมล็ดในสารฆ่าเชื้อราผสมกับยาฆ่าแมลง หรือคอกเมล็ดด้วยสารฆ่าแมลง เพื่อป้องกันมดทำลายเมล็ดที่เพาะ

วิธีการเพาะเมล็ด

วิธีการเพาะเมล็ด แบ่งเป็น ๒ วิธี

๑. การเพาะเมล็ดลงในภาชนะที่ปลูก เช่น กระถาง , ถุงพลาสติก
๒. การเพาะเมล็ดลงในแปลงหรือกระบะเพาะแปลงเพาะชำก่อน แล้วจึงย้ายกล้าไปปลูกในกระถาง หรือ ถุงพลาสติก

การเพาะเมล็ดโดยตรงลงในภาชนะ

ในกรณีที่ใช้ถุงพลาสติกควรใช้ถุงที่มีขนาด ๔x๖ นิ้ว เจาะรูกันถุง ๒-๓ รู และพับกันมุมทั้ง ๒ ข้าง ก่อนบรรจุดินลงในถุงจะช่วยให้วางถุงบนพื้นได้โดยไม้ล้ม การฝังเมล็ดควรฝังให้ลึกประมาณ ๒-๔ เท่าของ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของเมล็ดคดควางเอาด้านท้องเมล็ดลงวางเฉียง ประมาณ ๔๕ องศา

การเพาะเมล็ดลงในแปลงหรือกระบะเพาะ

ใส่วัสดุเพาะลงไปให้ต่ำกว่าขอบกระบะเพาะประมาณ ๑.๕ - ๒ นิ้ว เกลี่ยให้เรียบ ทำแฉกให้ร่องลึก ประมาณ ๑.๕ - ๒ นิ้ว แล้วแต่ขนาดของเมล็ดที่จะใช้ปลูก เอาเมล็ดวางเป็นแถวโดยคว่ำด้านท้องเมล็ดวาง เฉียง ๔๕ องศา ให้ระยะระหว่างแถวห่างเท่าๆ กัน ระยะห่างพอสมควรแล้วกลบดินให้มีระดับน้ำพอสมควร อย่ำให้แฉะ

การปฏิบัติดูแลรักษาต้นกล้า

หลังจากเพาะเมล็ดแล้ว ควรหมั่นดูแล รดน้ำโดยรดน้ำในช่วงตอนเช้าและตอนบ่ายนอกจากนี้ควร ให้น้ำ และพ่นยาป้องกันโรคและแมลงสม่ำเสมอ จนกว่าต้นกล้าจะโตแข็งแรงพอที่จะย้ายปลูกในแปลงได้

การย้ายต้นกล้าควรทำตั้งแต่กล้ายังไม่โตจนเกินไปทั้งนี้เพื่อ ป้องกันการกระทบกระเทือนทำให้กล้า ชะงักการเจริญเติบโตและฟื้นตัวช้าก่อนการ ย้ายกล้า ๗ - ๑๐ วัน ควรลดการให้น้ำน้อยลงก่อนการย้ายต้น กล้าออกจากภาชนะที่เพาะควรรดน้ำให้วัสดุ เพาะชำชุ่มเวลาถอนย้ายรากของต้นกล้าจะได้รับการ กระทบกระเทือนน้อยลง การปลูกลงในภาชนะปลูกใหม่ควรกดดินปลูกให้ลงไปกระชับรากแล้วรดน้ำให้ชุ่มวาง ต้นกล้าไว้ที่ร่มเมื่อต้นกล้าฟื้นตัวแข็งแรงแล้วจึงนำไปปลูกในแปลง

๒. การขยายพันธุ์พืชแบบไม่อาศัยเพศ ได้แก่ การตัดชำ ปักชำ การตอนกิ่ง การติดตา การทาบกิ่ง

การเสียบยอด ฯลฯ

การตัดชำ

การตัดชำ (Cutting) หมายถึง การตัดส่วนหนึ่งส่วนใดของพืช แล้วนำไปปักไว้ในสภาพแวดล้อมที่

เหมาะสม เช่น ปักไว้ในที่มีความชุ่มชื้นหรือแช่ไว้ในน้ำ ส่วนนั้นจะสามารถเกิดราก และแตกยอด กลายเป็นพืชต้นใหม่ได้ ซึ่งจะมีคุณสมบัติและคุณลักษณะเหมือนต้นแม่ทุกประการ

การขยายพันธุ์พืช โดยการตัดชำ เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากทั้งพืชใบกว้างและใบแคบที่มีใบเขียวตลอดปี โดยเฉพาะเหมาะสำหรับขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ เช่น เทียนทอง ไทร ขบา เข็ม โกสน เล็บครุฑ สาวน้อยประแป้ง หุบลำชอน หลิว เบญจมาศ มะลิ กุหลาบ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังสามารถใช้ขยายพันธุ์ไม้ผลที่ออกรากง่าย เช่น องุ่น สาเก มะนาวและส้มบางชนิดได้

การตัดชำ จะมีความหมายเดียวกับ การปักชำ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การปักชำ จะใช้กับส่วนที่เป็นลำต้น กิ่ง หรือใบพืช ที่นำไปปักลงในวัสดุชำ เพื่อให้เกิดรากเท่านั้น ดังนั้น ความหมายของคำว่า ตัดชำ จึงกว้างกว่า ปักชำ เพราะสามารถใช้ได้ทั้งส่วนที่อยู่บนดิน เป็น ลำต้น กิ่ง และใบ และส่วนที่อยู่ใต้ดิน เป็น ราก เหง้า แง่ง และหัวพืช การตัดชำ มีความสำคัญ คือ สามารถทำได้ง่าย และเพิ่มปริมาณพืชได้รวดเร็ว ใช้ต้นทุนต่ำ และได้พันธุ์ไม้ที่ตรงตามพันธุ์เดิม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดชำ

การตัดชำจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการออกรากของพืช ดังนี้

๑) คุณลักษณะของชิ้นส่วนของพืชที่จะนำมาตัดชำ ส่วนต่างๆ ของพืชนั้น จะต้องตัดมาจากต้นแม่ที่สมบูรณ์ อายุยังน้อย ไม่มีโรคและแมลงทำลาย ไม่เป็นต้นพืชที่อยู่ในระยะพักตัวและเป็นต้นพืชที่มีการสะสมอาหารไว้เต็มที่

๒) ตำแหน่งของรอยตัด ควรตัดด้วยกรรไกรหรือมีดคมๆ โดยให้ฐานรอยตัดด้านล่างอยู่ใต้ข้อหรือซิดข้อ รอยแผลที่ตัดต้องเรียบ ไม่มีกษาดหรือชำ ซึ่งจะช่วยให้ส่วนของพืชออกรากได้ดี

๓) วัสดุตัดชำ วัสดุตัดชำที่ดีควรมีคุณสมบัติ คือ ทนทานไม่ผุสลายได้ง่าย หาได้ง่าย ราคาถูก ดูแลความชื้นได้มากพอ แต่ควรมีความโปร่ง เพื่อให้สามารถระบายน้ำ ถ่ายเทอากาศได้ดีและปราศจากเมล็ดพืชตลอดจนโรคและแมลง ควรมีคุณสมบัติเป็นกลาง ไม่เป็นกรดหรือด่างจนเกินไป

๔) ความชื้น โดยทั่วไปความชื้นในวัสดุตัดชำที่เหมาะสมต่อการออกรากและแตกยอดและการเจริญเติบโตของกิ่งตัดชำ คือ อยู่ในช่วงประมาณ ๗๐-๘๐ เปอร์เซ็นต์

๕) อุณหภูมิ ควรดูแลให้อุณหภูมิบริเวณโคนกิ่งตัดชำสูงกว่าอุณหภูมิที่อยู่เหนือกิ่งตัดชำ เพื่อให้พืชออกรากก่อนที่จะแตกยอด

๖) แสง พืชจะงอกรากหรือแตกยอดได้ดี เมื่อตัดชำไว้ในที่มีแสงสว่างเพียงพอ ดังนั้นการตัดชำในบริเวณที่มีแสงรำไรคือ ให้กิ่งตัดชำได้รับแสงประมาณ ๕๐%

๗) การใช้สารเคมีหรือฮอร์โมน การใช้สารเคมีหรือฮอร์โมนเร่งราก จะช่วย๕-ยทำให้พืชออกรากได้เร็วและยังมีปริมาณของรากมากอีกด้วย

เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดชำ

๑) กรรไกรตัดแต่งกิ่ง

๒) มีดขยายพันธุ์หรือคัดเตอร์

๓) ภาชนะหรือกระบะชำ

๔) วัสดุปักชำ (Rooting Media) ได้แก่ ดินร่วน ทรายหยาบ ขี้เถ้าแกลบ ปุ๋ยคอก ขุยมะพร้าว พีต มอส เศษซากพืชสับ/ป่น เป็นต้น

๕) ส่วนของพืชที่นำมาใช้ขยายพันธุ์ เช่น ราก ต้นหรือกิ่ง ใบที่มีตาติดและแผ่นใบ เป็นต้น

๖) ฮอร์โมนเร่งราก

รูปแบบของการตัดชำหรือปักชำ ที่นิยมใช้ มี ๔ วิธี ตามลักษณะของชิ้นส่วนพืชที่นำมาตัดชำ คือ

๑) การตัดชำกิ่งหรือต้น (Stem Cutting)

(๑) การตัดชำกิ่งแก่

เป็นการตัดกิ่งจากต้นแม่ที่สมบูรณ์ แข็งแรง ปราศจากโรคและแมลงรบกวน และมีอาหารสะสมภายในกิ่งเพียงพอ ซึ่งจะช่วยในการ ออกรากและแตกยอดของพืชต้นใหม่ พืชที่เหมาะสม เช่น เฟื่องฟ้า คริสต์มาส แคนฝรั่ง บานบุรี การตัดชำกิ่งแก่ มีขั้นตอน ดังนี้

๑. ใช้กรรไกรตัดโคนกิ่งเป็นมุมเฉียงต่ำกว่าข้อเล็กน้อย
๒. ใช้กรรไกรตัดปลายกิ่งเฉียงขึ้นด้านตาบน
๓. ใช้มีดกรีดโคนกิ่ง ๓ - ๔ รอย
๔. จุ่มโคนกิ่งด้วยฮอร์โมนเร่งการเกิดราก
๕. ปักกิ่งเป็นมุม ๔๕ - ๖๐ องศา
๖. เมื่อกิ่งชำออกรากและแตกยอดใหม่ จึงย้ายปลูก

(๒) การตัดชำกิ่งกลางอ่อนกลางแก่

เป็นการตัดชำกับพืชใบกว้างประเภท มีใบสีเขียวตลอดปี โดยเฉพาะไม้ดอกไม้ประดับ และไม้ผล บางชนิด เช่น ขบา โกสน ไทร สนปฏิพัทธ์ ชมพู ส้ม เป็นต้น ระยะเวลาตัดชำที่เหมาะสม คือ ช่วงกลางฤดูฝนหรือปลายฤดูฝน โดยตัดส่วนที่อยู่ปลายยอดของกิ่ง ให้ความยาวประมาณ ๑๐ - ๑๕ เซนติเมตร มีใบติดที่ปลายกิ่ง ประมาณ ๓ - ๔ ใบ ส่วนใบล่างให้ริดออกให้หมด เพื่อลดการคายน้ำในกิ่งชำ การตัดกิ่งให้ตัดแบบเฉียง ให้ชิดหรือผ่านข้อหรือส่วนยอดของพืช นิยมใช้ตัดชำไม้ดอกไม้ประดับ เช่น เข็ม

ญี่ปุ่น กุหลาบ มะลิ ยี่โถ ผกากรอง เล็บครุฑ โกสน เป็นต้น โดยตัดให้มีใบติดอยู่มาก ทำให้รากออกได้ง่ายและเร็วกว่าการตัดชำแบบอื่น หากตัดชำกิ่งให้อยู่ภายใต้สภาพความชื้นสูง คงที่และสม่ำเสมอ การตัดชำกิ่งอ่อน ควรให้กิ่งมีความยาว ประมาณ ๗ - ๑๒ เซนติเมตร ถ้ามีดอกติดมาด้วย ควรเด็ดออกให้หมด การตัดชำกิ่งกลางอ่อนกลางแก่ มีขั้นตอน ดังนี้

๑. ใช้กรรไกรตัดกิ่งยาว ประมาณ ๔ - ๖ นิ้ว
๒. ใช้กรรไกรลิดใบล่างออกให้เหลือใบบน ประมาณ ๓ - ๕ ใบ
๓. ใช้มีดกรีดโคนกิ่ง ๓ - ๔ รอย
๔. จุ่มโคนกิ่งด้วยฮอร์โมนเร่งการเกิดราก
๕. ปักกิ่งชำในวัสดุปักชำ ลึก ๒ ใน ๓ ของกิ่ง
๖. เมื่อกิ่งชำออกรากและเจริญดีแล้ว จึงย้ายปลูก

(๓) การตัดชำกิ่งอ่อน

เป็นการตัดชำกิ่งพืชที่มีสีเขียว ประเภทไม้เนื้ออ่อนหรือส่วนยอดของพืช นิยมใช้ตัดชำไม้ประดับ เช่น เทียนทอง เข็มญี่ปุ่น กุหลาบ มะลิ ยี่โถ ผกากรอง เล็บครุฑ เป็นต้น การตัดชำด้วยวิธีนี้ จะมีใบติดอยู่มาก รากมักจะออกได้ง่ายและเร็วกว่าการตัดชำแบบอื่น ถ้าปักชำกิ่งให้อยู่ภายใต้สภาพความชื้นสูง คงที่และสม่ำเสมอ การตัดชำกิ่งอ่อน ควรตัดให้มีความยาว ประมาณ ๓ - ๕ นิ้ว ถ้ามีดอกติดมา ควรเด็ดออกให้หมด

การตัดชำกิ่งอ่อน มีขั้นตอน ดังนี้

๑. ใช้กรรไกรตัดกิ่งยาว ประมาณ ๓ - ๕ นิ้ว
๒. ใช้กรรไกรลิดใบที่โคนกิ่ง ๑ - ๒ ใบ
๓. ใช้มีดกรีดโคนกิ่ง ๒ - ๓ รอย
๔. จุ่มโคนกิ่งด้วยฮอร์โมนเร่งการเกิดราก
๕. ปักกิ่งชำให้ตรง ในวัสดุชำ ปักกิ่งลึก ๑ ใน ๓ ของกิ่ง
๖. กิ่งชำเกิดรากและเจริญดี จึงย้ายปลูก

(๔) การตัดชำพืชอวบน้ำ เป็นวิธีการตัดชำพืชที่เป็นไม้เนื้ออ่อน

ประเภท อวบน้ำ ส่วนใหญ่ใช้กับไม้ดอกไม้ประดับ เช่น ฤาษีผสม แพร่เซียงไฮ้ กุหลาบหิน แคนดิส บีโกเนีย เป็นต้น กิ่งที่ตัดมาปักชำ ควรมีความยาวประมาณ ๓ - ๕ นิ้ว โดยลิดใบที่โคนกิ่งออก การตัดชำพืชอวบน้ำ ไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีเร่งราก เพราะเป็นพืชที่ออกรากได้ง่าย

การตัดชำพืชอวบน้ำ มีขั้นตอน ดังนี้

๑. ใช้กรรไกรตัดกิ่งยาว ประมาณ ๓ - ๕ นิ้ว
๒. ใช้กรรไกรลิดใบที่โคนกิ่งออก ๑ - ๒ ใบ
๓. ปักกิ่งชำให้ตรง และ ปักกิ่งลึก ๑ ใน ๓ ของกิ่ง
๔. กิ่งชำเกิดรากและเจริญดี จึงย้ายปลูก

๒) การตัดชำใบ (Leaf Cutting)

๒) การตัดชำใบ (Leaf Cutting) แบ่งออกเป็น ๔ วิธี คือ

(๑) การตัดชำแผ่นใบ

(๒) การตัดชำใบกับก้านใบ

(๓) การตัดชำใบที่มีตาติด

(๔) การตัดชำส่วนของใบ

(๑) การตัดชำแผ่นใบ เป็นการตัดใบไปปักชำทั้งใบ โดยวางแผ่นใบให้หงายขึ้น แล้วใช้วัสดุชำ กลบขอบใบเล็กน้อย จะเกิดรากและต้นใหม่บริเวณขอบใบมากมาย นิยมใช้ขยายพันธุ์พืชประเภทโคมญี่ปุ่น กุหลาบ หิน เป็นต้น

การตัดชำแผ่นใบ มีขั้นตอน ดังนี้

๑. เลือกแผ่นใบที่เจริญเต็มที่

๒. วางแผ่นใบหงายขึ้นในวัสดุชำที่ชื้น

๓. สังเกตพืชต้นใหม่ที่เกิดขึ้นตามจักใบ

๔. พืชต้นใหม่เจริญและแข็งแรง จึงย้ายปลูก

(๒) การตัดชำใบกับก้านใบ เป็นการตัดใบไปปักชำ โดยให้ก้านใบติดไปด้วย ใช้ได้ผลดีกับพืช

ประเภท เปปเปอร์โรเมีย ก้ามปูหลุด เป็นต้น

การตัดชำใบกับก้านใบ มีขั้นตอน ดังนี้

๑. เลือกใบที่สมบูรณ์และเจริญเต็มที่

๒. ใช้กรรไกรตัดก้านใบให้เหลือ ประมาณ ๑ นิ้ว

๓. ปักลึกเพียงเล็กน้อยในวัสดุชำที่ชื้น

๔. พืชต้นใหม่เจริญและแข็งแรงดี จึงย้ายปลูก

(๓) การตัดชำใบที่มีตาติด เป็นการตัดใบพืชไปปักชำ โดยให้มีส่วนของกิ่งและตาติดไปด้วย จึงเหมาะสำหรับพืชที่ใช้ใบปักชำ แล้วออกราก แต่ไม่แตกยอดเป็นต้นใหม่ ดังนั้น จึงต้องให้มีตาติดไปด้วย เพื่อให้เกิดต้นใหม่ขึ้น เช่น การตัดชำใบโกสน ยางอินเดีย เป็นต้น

การตัดชำใบที่มีตาติด มีขั้นตอน ดังนี้

๑. ใช้มีดควั่นกิ่งก่อนตัด ๑ สัปดาห์

๒. ใช้กรรไกรตัดใบให้ส่วนของกิ่งมีตาติดมาด้วย ๑ ตา

๓. ปักกิ่งในวัสดุชำลึกระดับตา

๔. ท่อนใบออกรากและแตกยอดใหม่ จึงย้ายปลูก

(๔) การตัดชำส่วนของใบ เป็นการตัดแผ่นใบออกเป็นท่อน ๆ หรือเป็นชิ้น ๆ โดยตัดเส้นใบใหญ่ให้ขาดออกจากกัน ใบที่นำมาตัดชำ จะต้องเป็นใบแก่ ต้นใหม่จะเกิดขึ้นตามบริเวณเส้นใบที่ถูกตัดหรือบริเวณฐานของใบที่ใช้ตัดชำ นิยมใช้กับ ต้นบีโกเนีย และลิ้นมังกร

การตัดชำใบที่มีตาติด มีขั้นตอน ดังนี้

๑. ใช้แผ่นใบที่เจริญเต็มที่

๒. ใช้มีดตัดเป็นท่อน ยาวประมาณ ๓ นิ้ว

๓. ปักส่วนของใบในวัสดุชำลึก ๑ ส่วนของความยาว

๔. สังเกตรากที่เกิดขึ้นและต้นสมบูรณ์ จึงย้ายปลูก

๓) การตัดชำราก (Root Cutting)

การตัดชำรากจะทำได้เสร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับกาเกิดตา ซึ่งจะให้กำเนิดต้นและรากบนรากของพืชที่จะนำมาตัดชำ พืชที่มีแนวโน้มตามธรรมชาติในการเกิดหน่อที่ราก ได้แก่ สน แคนสัด สัก สาเก เป็นต้น การตัดควรเลือกรากขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑/๔-๑/๒ นิ้ว ตัดให้มีความยาว ๒ นิ้ว การตัดมักจะทำตรง ๆ การเกิดต้นค่อนข้างจะเกิดทางด้านโคนราก ส่วนการเกิดรากจะเกิดทางด้านปลายราก และการเกิดต้นมักจะได้เร็วกว่าการเกิดราก

๔) การตัดชำลำต้นและรากพิเศษ (Specialized stem and root Cutting)

การตัดชำลำต้นและรากพิเศษ (Specialized stem and root Cutting)

การตัดชำลำต้นและรากพิเศษ เป็นการตัดชำลำต้นและราก ประเภทสะสมอาหาร ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่ใต้ดินและเหนือดิน ได้แก่ หัว ราก เหง้า หน่อ และแง่ง พืชผักบางชนิดที่ขยายพันธุ์โดยวิธีนี้ เช่น หัวมันฝรั่ง มันเทศ ชิงช้า และไม้ดอก ไม้ประดับ บางชนิด เช่น ชิงแดง พลับพลึง ดาหลา บัวสวรรค์ ว่าน สีสัก บอนสี เป็นต้น โดยใช้วิธีการแบ่งหรือแยก ตามความเหมาะสมของพืชแต่ละชนิด การที่รากจะพัฒนาเป็นต้นใหม่ได้ นั้น แสดงว่า รากมีตาพิเศษ จึงทำให้เกิดต้นและรากใหม่ การเกิดต้นจะเกิดบริเวณโคนรากก่อน แล้วจึงไปเกิดรากตามบริเวณรากเพิ่มขึ้น

ส่วน การตัดชำราก เป็นการนำรากมาตัดเป็นท่อน แล้วนำไปชำในวัสดุเพาะชำ พืชที่สามารถขยายพันธุ์ด้วยการตัดชำราก ได้แก่ แคนแสด สน สาเก เป็นต้น โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

๑. เลือกรากพืช ขนาดประมาณ ๑ นิ้ว
๒. ใช้กรรไกรตัดเป็นท่อน ยาวประมาณท่อนละ ๒ นิ้ว
๓. ปักราก เอน ประมาณ ๓๐ องศา โดยให้โคนท่อนราก โผล่เล็กน้อย
๔. เมื่อท่อนรากเกิดรากและต้นใหม่ จึงขุดย้ายไปเพาะชำหรือปลูกลงไป

๔. การตัดชำลำต้น และรากพิเศษ

ชื่อวิทยาศาสตร์ Allamanda cathartica. Linn.
ตระกูล APOCYNACEAE
ชื่อสามัญ Golden trumpet , Allamanda.

ลักษณะทั่วไป

ต้น บานบุรีเป็นไม้เลื้อยที่มีการผลัดใบโดยธรรมชาติ ต้นของบานบุรีจะเลื้อยพาดไปตามรั้ว หลัก หรือต้นไม้อื่น หากไม่มีการตัดแต่งทรงพุ่ม เถาบานบุรีเมื่อแก่จะเป็นสีน้ำตาล ส่วนบริเวณยอดเถาจะเป็นสีเขียว และจะมียางสีขาวขุ่นอยู่ในทุกส่วนของต้น บานบุรี ไม่ว่าจะเป็นส่วนของเถา หรือส่วนของใบก็ตาม

ใบ ใบจะแตกออกบริเวณข้อของลำต้นหรือข้อของเถา ข้อหนึ่ง ๆ จะมีใบออกประมาณ ๓-๖ ใบ และใบจะออกตรงข้ามกัน ตัวใบสีเขียวเข้ม ผิวใบมัน ปลายใบแหลม ก้านใบสั้น

ดอก บานบุรีจะออกดอกตรงส่วนยอด ดอกเป็นรูปแตร มีก้านดอกสั้นและจะมีกลีบเลี้ยงเป็นริ้วสีเขียว ติดอยู่โคนดอก ดอกจะเป็นสีเหลืองมีกลีบดอก ๕ กลีบ

ฤดูกาลออกดอก ออกดอกตลอดปี

การปลูก

บานบุรีมีวิธีการปลูกโดยการปักชำกิ่ง โดยมีวิธีการและขั้นตอนดังนี้คือ ให้ตัดกิ่งบานบุรีบริเวณใต้ข้อ ประมาณ ๒ เซนติเมตร และให้กิ่งปักชำมีความยาวประมาณ ๑ ฟุต แล้วปักในกะบะทรายหรือถุงปักชำ รดน้ำพอชุ่มวางไว้ในที่ร่มหรือวางไว้ในเรือนเพาะชำประมาณ ๓ สัปดาห์ ก็จะมีรากงอกออกมาแล้วจึงนำไปปลูกในหลุมปลูก หรือจะปลูกใส่กระถางก็ได้ตามต้องการ การปลูกหากปักชำกิ่งในถุงก็ให้ใช้มีดกรีดถุงให้ขาด แล้วเอาถุงออกยกดินพร้อมกิ่งปักชำลงในหลุมหรือกระถางได้เลยกลบดินพอแน่นรดน้ำให้ชุ่ม แต่ถ้าหากว่าปักชำกิ่งในกะบะปักชำก็ให้ใช้ช้อนปลูกตักดินที่ปักชำติดขึ้นมาด้วยแล้วนำลงหลุม หรือกระถางปลูก กลบดินพอแน่น รดน้ำให้ชุ่ม ดินที่ใช้ปลูกบานบุรีควรเป็นดินร่วน หรือดินร่วนปนทรายและควรจัดวางกระถางต้นไม้ให้ได้รับแสงแดดอย่างเพียงพอเนื่องจากบานบุรีเป็นไม้ที่ชอบแสงแดดหรือชอบอยู่กลางแจ้ง จึงจะให้ดอกที่สวยงาม

การดูแลรักษา

แสง เนื่องจากบานบุรีเป็นไม้กลางแจ้ง ที่ชอบแสงแดดมากพอสมควร จึงจำเป็นที่จะต้องจัดกระถางบานบุรีไว้ในที่ที่มีแสงแดด หรือควรปลูกบานบุรีลงแปลงบริเวณที่ต้นไม้สามารถได้รับแสงอย่างเต็มที่ เพราะหากต้นไม้ไม่ได้รับแสงแดดอย่างเพียงพอ ก็อาจจะไม่ให้ดอกหรือให้ดอกที่ไม่สมบูรณ์และไม่สวย บานบุรีจะให้ดอกที่สวยงาม เมื่ออยู่กลางแจ้ง

น้ำ ถึงแม้ว่าบานบุรีจะเป็นไม้กลางแจ้ง แต่ก็มิได้หมายความว่าบานบุรีจะไม่ต้องการน้ำ บานบุรีมีความต้องการน้ำปานกลาง ฉะนั้นหลังปลูกบานบุรีลงดินแล้ว ควรรดน้ำในตอนเช้าวันละครั้ง และควรรดน้ำในปริมาณที่พอเหมาะ ไม่ควรให้ดินแฉะเพราะอาจทำให้รากเน่าและตายได้

ดิน บานบุรีเป็นไม้ที่ค่อนข้างขึ้นง่าย ไม่เล็ดดินปลูก แต่ถ้าปลูกในดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย ก็จะมีเจริญงอกงามได้ดี

ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก รองกันหลุมตอนปลูก เมื่อต้นโนแล้วให้พรวนดินบริเวณโคนต้น แล้วใส่ปุ๋ยหมักปีละ ๒ ครั้ง

โรคและแมลง

โรคที่มักเกิดกับบานบุรีได้แก่ โรคโคนเน่า ส่วนแมลงที่พบได้แก่ เพลี้ยอ่อน และไร การป้องกันกำจัด

โรคโคนเน่ามีวิธีป้องกันกำจัดโดยการลดความชื้น หรือลดปริมาณน้ำที่ใช้รดลง และไม่ควรรดน้ำในช่วงเย็นหรือถ้าเป็นมากให้ใช้สารป้องกันกำจัดเชื้อรา ให้ตามอัตราส่วนที่ระบุในเอกสารกำกับยา สำหรับแปลงพวกเพลี้ยอ่อนเพลี้ยไฟ ให้ใช้ยามาลาโรออน ฉีดพ่น อัตราส่วนการใช้ให้ดูตามฉลากที่ระบุในเอกสารกำกับยาเช่นกัน

การขยายพันธุ์

บานบุรีมีวิธีการขยายพันธุ์ได้ ๒ วิธี คือโดยการปักชำกิ่งและการตอนกิ่ง

ขั้นตอนการตัดชำต้นไม้ (ต้นบานบุรี)

๑. เลือกกิ่งพันธุ์ดี เหมาะสม

๒. เตรียมวัสดุชำต้นไม้

๓. เตรียมถุงปักชำต้นไม้

๔. ใช้กรรไกรตัดกิ่ง ให้เป็นมุมเฉียง
ต่ำกว่าข้อตาเล็กน้อย

กรรไกรต้องคม แผลที่ตัดต้องเรียบ

๕. ใช้มีดกรีดโคนกิ่ง ๓-๔ รอย

๖. จุ่มโคนกิ่งด้วยฮอร์โมนเร่งราก

๗. ปักกิ่งชำ ลงในวัสดุปลูก

๘. ดูแลรดน้ำ ประมาณ ๑ สัปดาห์

๙. เมื่อรากของต้นไม้เจริญเติบโตดีแล้ว จึงนำไป
ปลูกลงดิน หรือใส่กระถาง เพื่อความสวยงาม

การเพาะเมล็ดทานตะวัน

การเพาะเมล็ดทานตะวันนั้นไม่ยาก สามารถเพาะในถาดหลุมขนาดใหญ่ หรือเพาะโดยตรงลงในแปลง หากเพาะลงถาดหลุม หลังจากเพาะ ๑๐-๑๒ วัน ต้องรีบทำการย้ายปลูก หากย้ายปลูกช้า จะมีผลทำให้คุณภาพของต้นไม่ดี และทำให้ออกดอกช้ากว่าที่ควร

การเตรียมแปลงปลูก

แปลงปลูกควรสูงประมาณ ๓๐ เซนติเมตร เพื่อป้องกันน้ำท่วมขัง ควรรองพื้นแปลงด้วยโดโลไมท์ ปุ๋ยหมัก (๑๕-๑๕-๑๕) ระยะปลูก ๑๕x๑๕ ซม. หลังย้ายปลูก ๑ สัปดาห์ ควรให้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อน้ำ ๒๐๐ ลิตร ให้แบบหยอดที่โคนต้น เมื่อถึงระยะตุ่มดอกออกควรเปลี่ยนเป็น ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๑-๑.๕ กิโลกรัมต่อน้ำ ๒๐๐ ลิตร ระยะเวลาที่จะสามารถเก็บเกี่ยวทานตะวันได้จะขึ้นอยู่กับพันธุ์ และช่วงความยาววัน ซึ่งจะอยู่ประมาณ ๔๕-๕๕ วัน

การเก็บเกี่ยวดอกทานตะวัน

การเก็บเกี่ยว จะเก็บเกี่ยวเมื่อทานตะวันเริ่มแย้ม ก่อนการตัดจะริดใบ ให้เหลือแค่ใบบน ๑ คู่ จึงทำการตัด เหนือโคนขึ้นมาเล็กน้อย การขนส่ง จะห่อเฉพาะดอก เพื่อป้องกันกليبดอกช้า

ภาพแสดงการอบรมโรงเรียนสมโภชน์กรุงอนุสรณ์ (๒๐๐ปี)

ภาพแสดงการอบรมโรงเรียนสุเหร่าทับช้างคลองบน

ภาพแสดงการอบรมโรงเรียนสามแยกคลองท้อแหล

ภาพแสดงการอบรมโรงเรียนสุเหร่าซีรอ

ภาพแสดงการอบรมชุมชนสุเหร่าทับช้างคลองบน

